

бѣха лишени отъ педя земя.²⁾ Въ кредита бѣлг. правителство и интеллигенция виждаха най-мощното срдство за обзаведването на първо врѣме и за по-нататъшно прѣспѣване на повиканото за новъ животъ бѣлгарско селско стопанство. Между това земледѣлскитѣ каси бѣха лишени отъ налични срдства (капиталитѣ имъ състояха въ просрочени турски записи). Единственото учрѣждение, отъ кждѣто можеше да се почерпнатъ такива бѣше Бѣлг. Н. Банка. Съ рискъ да понесе отговорностъ за нарушение статутитѣ на послѣдната, която бѣше приспособена само за краткосроченъ търговски кредитъ (сконтиране 3 мѣсечни полици и заеми срѣщу залогъ на движими цѣнности), бѣлгарското правителство разрѣши на Народната Банка да отдѣли $\frac{1}{2}$ мил. лв. отъ капиталтъ си за раздаване въ заемъ на земледѣлскитѣ каси въ ония окрѣзи, гдѣто населението се нуждасе отъ помощъ.³⁾ Сжщо така по разрѣшение на правителството е билъ отпущнатъ на 9 януар. 1880 г. заемтъ отъ 444.000 лв. на префекта на Сливенския департаментъ, покойния Т. Икономовъ, за раздаване на каситѣ въ Сливенския и Бургазки окрѣзи, както и заемтъ отъ 60.000 лири турски (лира турска = 22 л. 70 ст.), отпущнатъ на 18 май 1884 г. на името на Дирекцията на Финанситѣ въ Източна-Румелия за раздаване на землед. каси въ другитѣ департаменти на тази областъ.⁴⁾ Полученитѣ по такъвъ пжтъ срдства при 6% лихва, земл. каси сж раздавали отъ своя страна на земледѣлското население съ 9% лихва,⁵⁾ като сж се ползували съ разликата отъ 3% въ лихвата за увеличение на собственитѣ си капитали.

Величината на заемитѣ, отпущани отъ Б. Н. Б. на земл. каси споредъ положението на тѣзи заеми на 31 декемврий ежегодно отъ 1879 го 1908 г. и то поимено за всѣка каса, ние даваме въ приложение V къмъ настоящето издание (стр. 42* — 59*); а тукъ се ограничаваме само съ срднитѣ числа, получени отъ сложението на *мѣсечнитѣ* баланси прѣзъ периода 1880-1885 и седмичнитѣ — за периода 1886-1908. Срдствата на Б. Н. Б., ангажирани въ този родъ заеми (на земл. банки), прѣдставени въ срдни числа, сж били слѣднитѣ (въ хил. лв.):

1880	626 ₇	1893	2 555 ₃	1907	1 118 ₁
1	656 ₆	4	3 381 ₈	1908	? *)
2	741 ₅	5	5 982 ₁	Срдно-год. ва	
3	916 ₇	6	6 112 ₈		
4	2 373 ₄	7	2 302 ₇	5-лѣтия	
5	2 881 ₄	8	1 588 ₂	1881/85	1 520 ₀
		9	1 469 ₇	1886/90	3 344 ₂
				1891/95	3 538 ₄
6	2 795 ₆	1900	1 424 ₇	1896/900	2 573 ₈
7	3 083 ₄	1	1 258 ₈	1901/905	1 179 ₀
8	3 882 ₂	2	1 163 ₈	10-лѣтия	
9	3 720 ₂	3	1 161 ₉	1886/1895	3 445 ₃
1890	3 109 ₄	4	1 153 ₄	1896/1905	1 873 ₃
1	2 909 ₆	5	1 157 ₀	20-лѣтие	
2	2 687 ₁	6	1 129 ₅	1886/1905	2 623 ₁

²⁾ Вж. „Репортътъ на комисията по изучаване землед. въпросъ въ Кюстендилско“, помѣстечъ въ „Държавенъ Вѣстникъ“, бр. 69—77, г. II (1880). За турската бенефициална система (спахилтъкъ), вижте глава VI отъ съчинението на М. Ковалевски, „Общинное землевладѣние“, ч. I, Москва, 1879.

³⁾ Вж. Притуруката къмъ бр. 7 на „Държавенъ Вѣстникъ“ отъ 19 септемврий 1878 г. (указъ № 178).

⁴⁾ Прѣписката по заемтъ отъ 60.000 лири турски е публикувана отъ анкетната комисия, избрана отъ IV об. Н. Събрание за да прѣгледа смѣткитѣ на държавата. (Вж. Дневникитѣ на IV об. Н. Събрание, I сесия, кн. II, стр. 508—510).

⁵⁾ „Лихвитѣ които зема касата не могатъ да бждатъ въ никой случай повече или по-малко отъ 9% на годината или $\frac{3}{4}$ гроша на мѣсецтъ“. (Чл. 22 отъ „Устава на землед. каси въ Бѣлгария“ отъ 28.VI.1878).

⁶⁾ Прѣзъ 1908 г. заемитѣ на земл. банки сж записани въ едно перо съ заемитѣ срѣщу ипотека и съ оиѣзи на окрѣжия и общини. На 31 декемврий 1908 г. тѣ сж били 1.116₁ хил. лв. (Вж. приложение V, стр. 59*).